



Franciszek Stefan Sokół urodzony 25 grudnia 1890 roku na Cyrance (obecnie część Mielca) w wielodzietnej rodzinie chłopskiej Jana i Anny Sokołów. W mieleckim gimnazjum (obecnie budynek Zespołu Szkół im. prof. J. Groszkowskiego przy ul. Kilińskiego 24) zdał egzamin dojrzałości. W 1914 podjął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Działał w Polskich Drużynach Strzeleckich, gdzie ukończył kurs podchorążych. Od 6 sierpnia 1914 do 5 marca 1918 w Legionach Polskich w 2 plutonie, 3 kompanii, VI baonu, 1 Pułku Piechoty Legionów, I Brygady Józefa Piłsudskiego. Kolejne awanse na stopnie: kaprała (28 sierpnia 1914) i sierżanta (5 sierpnia 1915). Do 20 sierpnia 1915 w służbie liniowej, kiedy to ranny trafił do szpitala

Fortecznego nr 9. 28 lipca 1916 został przydzielony do Stacji Zbornej Legionów w Piotrkowie. W 1918 działał w Polskiej Organizacji Wojskowej w okolicach Kutna. Po zakończeniu wojny i odzyskaniu przez Polskę niepodległości aktywnie uczestniczył w tworzeniu polskiej administracji. W listopadzie 1918 r. został mianowany podreferendarzem w Starostwie Powiatowym w Kutnie. Funkcję tę pełnił do końca 1926 r. Z dniem 1 czerwca 1923 został przyjęty w poczet oficerów rezerwy i mianowany podporucznikiem w korpusie piechoty. W 1925 r. został magistrem praw Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie. W tym też roku zawarł związek małżeński z ziemianką Ireną Żółtowską, z którą miał trzech synów: Mirosława, Tadeusza i Bogusława. W tym czasie zmienia wyznanie z rzymskokatolickiego na protestanckie. Związany z obozem skupionym wokół Piłsudskiego, działacz BBWR. W 1927 r. został mianowany wicestarostą w Kutnie. Od listopada 1928 r. do grudnia 1931 r. był starostą w miejscowości Nadwórna (województwo stanisławowskie), gdzie umiał dobrze ułożyć sobie stosunki z miejscową ludnością w większości ukraińską. W latach 1931–1933 wicewojewoda stanisławowski. W wyniku zatargu z wojewodą został przeniesiony w styczniu 1933 r. do Departamentu Morskiego MSW w Warszawie, a następnie z 10 lutego tegoż roku, na stanowisko Komisarza Rządu w Gdyni. Funkcję tę sprawował do 1 września 1939, zachowując prerogatywy do 12 września. Gdynia była trudna w administrowaniu chociażby przez to, iż od samego początku zarysowała się dysproporcja między budową portu (prowadzoną i finansowaną przez państwo), a żywiłowo rozwijającym się miastem, finansującym się zasadniczo we własnym zakresie. W okresie jego rządów Gdynia stała się nie tylko portem II Rzeczypospolitej, ale i jednym z kilku największych i o największej liczbie mieszkańców miast w Polsce. W tym czasie Franciszek Sokół uporządkował finanse miasta doprowadzając do zminimalizowania zadłużenia komunalnego, co pozwoliło na zintensyfikowanie inwestycji miejskich. W efekcie przedstawiał Radzie Miejskiej Gdyni, a później z żelazną konsekwencją realizował projekty powołania w mieście np. zawodowej straży pożarnej, zbudowania rzeźni miejskiej, hali targowej, Szpitala Miejskiego, Szpitala Zakaźnego. W Gdyni zaczęła funkcjonować sprawna komunikacja miejska. Uporządkowano zabudowę miasta, a zwłaszcza śródmieścia, opracowano perspektywiczny plan jego rozwoju. Znacząco rozbudowana została infrastruktura komunalna miasta. Do 1939 r. wybrukowano i wyasfaltowano 90 km ulic chodników i krawężników, a zaprojektowano 400 km kolejnych. Sokół przyczynił się do uratowania przed likwidacją Stoczni Gdyńskiej. We właściwy sposób potrafił łagodzić nastroje społeczne pośrednicząc, np. w chwili zaistnienia sytuacji strajkowej pomiędzy stronami konfliktu. Swoimi działaniami wspierał Wojsko Polskie przyczyniając się do wybudowania koszar w Redłowie dla 2 Morskiego Pułku Strzelców. Przyczynił się do zorganizowania kwatermistrzostwa Lądowej Obrony Wybrzeża. 1 września 1939 Sokół otrzymał nominację na szefa administracji Obszaru Nadmorskiego i Komisarza Cywilnego przy Dowódcy Floty. Jego władza sięgała czterech powiatów: Morskiego, Kartuskiego, Kościerskiego i grodzkiego w Gdyni oraz zdobytego terytorium Wolnego Miasta Gdańska. W trakcie obrony Wybrzeża, wobec przeważających sił niemieckich, na rozkaz płk. Stanisława Dąbka oddziały polskie 12 września rozpoczęły wycofywać się z Gdyni na Kępę Oksywską wraz z wojskiem na Oksywie udał się również Franciszek Sokół. Admirał Józef Unrug powołał następnie komisarza jako ppor. rez. do służby czynnej i wezwał do swego sztabu na półwyspie, gdzie został przydzielony do sztabu kmdr. Stefana Frankowskiego. Wraz z załogą helską został wzięty do niewoli. Przebywał w oflagu, najpierw X B w Nienburg (Weser), później XVIII c Spittal an der Drau. W marcu 1940 został przewieziony do siedziby Gestapo w Gdańsku i oskarżony o działalność na szkodę III Rzeszy. Głównymi zarzutami było to, że ze względu na bezpieczeństwo Gdyni na wypadek wojny, komisarz zmierzał m.in. do wykupienia na jej rzecz majątków na Kępie Oksywskiej, których właścicielami byli Niemcy oraz fakt podpisania na początku września 1939 pisma do

przedsiębiorstwa Żegluga Polska w Gdyni z nakazem wykonania 500 drążków do osadzenia kos i bagnetów dla oddziałów Kosynierów Gdynskich. Po długotrwałym śledztwie został w 1941 r. osadzony w Stutthofie. Przeniesiony do Mauthausen-Gusen doczekał tam wyzwolenia. 18 czerwca 1945 wrócił do kraju. Wkrótce został ściągnięty przez b. wicepremiera Eugeniusza Kwiatkowskiego do Delegatury Rządu dla Spraw Wybrzeża w Gdańsku na stanowisko Szefa Działu Odbudowy Miast, a później Działu Zagadnień Materiałów i Wyposażenia Technicznego. W ten sposób powrócił, aczkolwiek pośrednio, do swojej ukochanej Gdyni. W 1947 r. uniknął losu E. Kwiatkowskiego i wydalenia z Wybrzeża, ale został zmuszony do przeniesienia się do Warszawy. Od 1 października 1947 pełnił obowiązki dyrektora, a od 30 października 1948 dyrektora Biura Ekonomicznego w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej. Jednocześnie był wicedyrektorem w Departamencie Zatrudnienia. Z dniem 14 stycznia 1950 został "zdegradowany" do stanowiska Głównego Inspektora w Urzędzie Pełnomocnika Akcji Robót Rozbiórkowych. Umarł w Krynicy 13 czerwca 1956.



Komisarz Rządu w Gdyni Franciszek Sokół i pracownicy magistratu

